ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραφείο ΚΕΜΠΑ
Αριθμός Αδείας 4537
ΕΛΤΑ Hellenic Post
ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 1973/05 ΚΕΜΠΑ

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ Τεύχος 134 Δεκέμβριος 2006

ΙΝΕ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΓΣΕΕ - Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

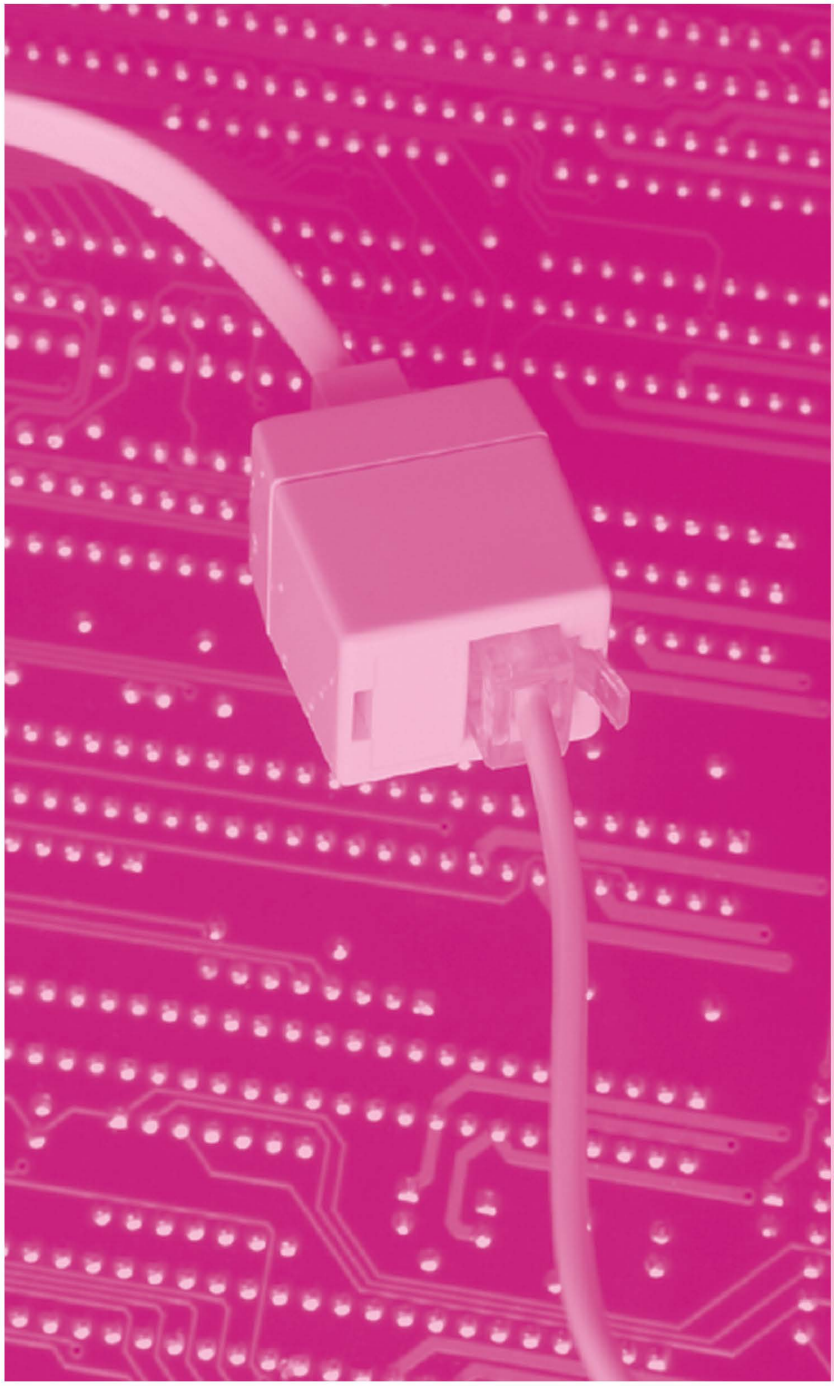

ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΟΥ ΟΤΕ

• Δραστηριότητες ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ - Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Τεύχος 134, Δεκέμβριος 2006

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Η διαδικασία ιδιωτικοποίησης και μετοχοποίησης δημόσιων και κερδοφόρων επιχειρήσεων από το 1990 και έπειτα αποτελεί για την εκάστοτε πολιτική ηγεσία, βασικό άξονα των οικονομικών παρεμβάσεων και των αλλαγών στο θεσμικό πλαίσιο των εργασιακών σχέσεων. Αποτέλεσε δε, βασικό πεδίο των κοινωνικών και πολιτικών αντιπαραθέσεων τη τελευταία δεκαπενταετία, σε μια διαδικασία ευρύτερων και βαθύτερων πειραματισμών επιχειρησιακής αναδιάρθρωσης στο πλαίσιο της σταδιακής απελευθέρωσης της αγοράς, σε κλάδους στρατηγικής σημασίας για την εθνική οικονομία. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση του ΟΤΕ ο οποίος εντάχθηκε σε πρόγραμμα επιχειρησιακής αναδιάρθρωσης στο πλαίσιο της σταδιακής απελευθέρωσης της αγοράς των τηλεπικοινωνιών. Η ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ σε αυτό το τεύχος παρουσιάζει άρθρο με τις εξελίξεις και τις αναδιαρθρώσεις που συντελούνται στον συγκεκριμένο κλάδο στην Ελλάδα και στην Ευρώπη. Επιπλέον, παρουσιάζονται οι δραστηριότητες του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ το τελευταίο διάστημα.

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ • ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Πολυζωγόπουλος. • **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:** Σάββας Ρομπόλης, Γιάννης Κουζής, Πέτρος Λινάρδος - Ρυλμόν, Βασίλης Παπαδόγαμβρος. **ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ:** Σάββας Ρομπόλης. **ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ:** Γ. Κολλιάς, Δ. Κατσορίδας • **ΓΡΑΦΕΙΑ:** Εμμ. Μπενάκη 71Α, Αθήνα 106 81, Τηλ: 210 3327710, 210 3327726, Fax: 210 3304452 • **ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ:** www.inegsee.gr • **ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ:** ΚΑΜΠΥΛΗ, Αντιγόνης 60, Τηλ: 210 5156820, Fax: 210 5156811

«ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΟΥ ΟΤΕ: ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ»

του Λευτέρη Κρέτσου

1. Ο κλάδος των Τηλεπικοινωνιών στην Ευρώπη: Αναδιαρθρώσεις και Πολιτικές

Η δεκαετία του 1990 αποτέλεσε σημείο καμπής για τον κλάδο των τηλεπικοινωνιών, καθώς κατά το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα έλαβαν χώρα μια σειρά σημαντικών εξελίξεων. Οι εξελίξεις αυτές άλλαξαν δραστικά το τοπίο των τηλεπικοινωνιών στην Ευρώπη και ιδιαίτερα τον τρόπο λειτουργίας των δημόσιων τηλεπικοινωνιακών οργανισμών που δραστηριοποιούνταν μέχρι πρότινος ως εθνικοί τηλεπικοινωνιακοί οργανισμοί (telecom incumbents). Από τις αρχές της επόμενης δεκαετίας οι οργανισμοί αυτοί εντάχθηκαν σε μια διαδικασία ευρύτερων και βαθύτερων πειραματισμών επιχειρησιακής αναδιάρθρωσης στο πλαίσιο της σταδιακής απελευθέρωσης της αγοράς τηλεπικοινωνιών και της απώλειας του μονοπωλιακού τους χαρακτήρα. Σημαντική ευθύνη για αυτή την εξέλιξη διαδραμάτισαν οι αποφάσεις πολλών κυβερνήσεων να προχωρήσουν στη διαδικασία ιδιωτικοποίησης-μετοχοποίησης των οργανισμών αυτών, καθώς και η αδιάλειπτη βελτίωση της τεχνολογίας στον τομέα των τηλεπικοινωνιών. Στον πίνακα που ακολουθεί αποτυπώνεται η σταδιακή υποχώρηση της δημόσιας παρουσίας στον κλάδο και τα δεδομένα της σύγχρονης συνύπαρξης που παρατηρείται στο χώρο της σταθερής τηλεφωνίας στην Ευρώπη μεταξύ του δημοσίου και των ιδιωτικών κεφαλαίων.

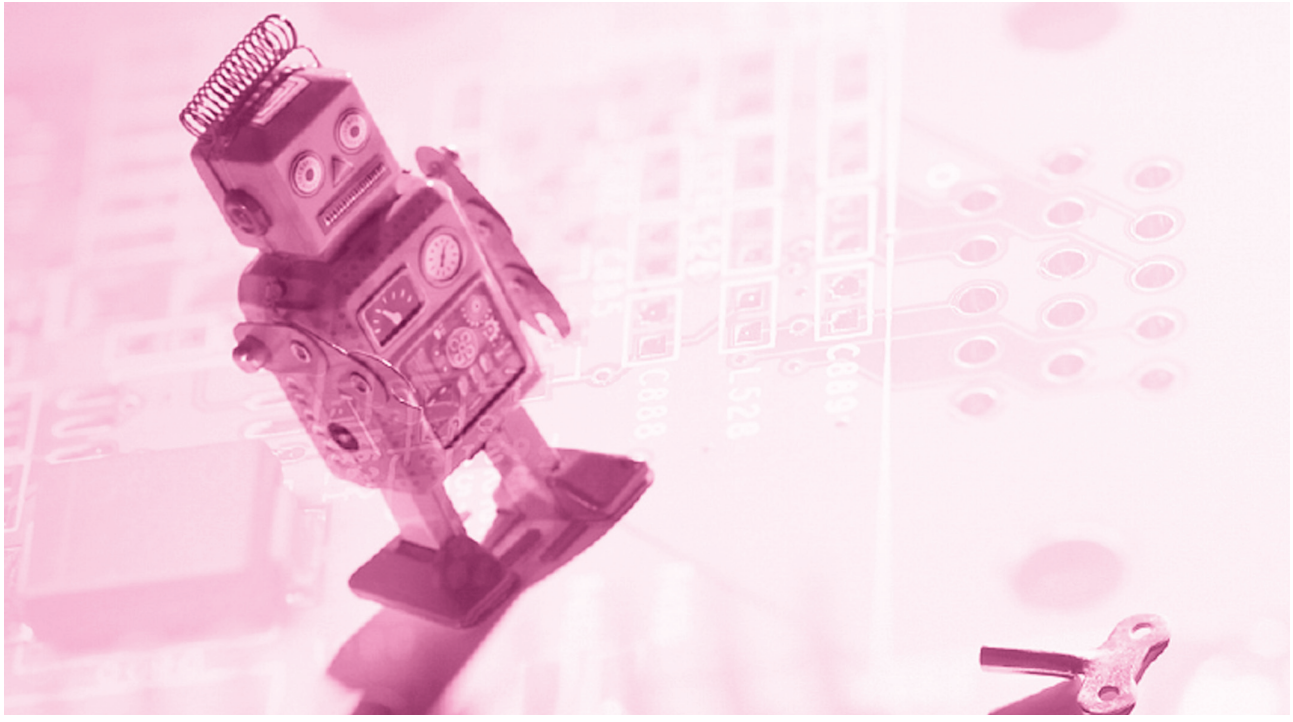

Πίνακας 1
Η σύγχρονη συμβίωση δημοσίου και ιδιωτικών κεφαλαίων στον κλάδο της σταθερής τηλεφωνίας στην Ευρώπη

ΧΩΡΑ	Κλάδος σταθερής τηλεφωνίας	Στρατηγικός Επενδυτής - Σύνθεση Μετοχικού Κεφαλαίου
ΑΥΣΤΡΙΑ	Το κράτος κατέχει το 47,2% της *Telekom* ***Austria***. Στον κλάδο, ο οποίος απελευθερώθηκε το 1998, δραστηριοποιούνται και άλλοι δημόσιοι φορείς ως επενδυτές.	Η **ΦΙΑG (Δημοκρατία της Αυστρίας) διαθέτει 126.929.274** κοινές μετοχές ή το 25,39% του συνολικού μετοχικού κεφαλαίου της εταιρίας με βάση σχετικά στοιχεία της 28ης Ιουνίου του 2006. Το υπόλοιπο 74,61% (ή 370.070.726 μετοχές) ανήκει σε διάφορους εγχώριους και διεθνείς επενδυτές-μετόχους. Πρόκειται για μετοχές που διαπραγματεύονται ελεύθερα στο χρηματιστήριο. Χαρακτηριστικά αναφέρονται οι περιπτώσεις των Capital **Research & Management (California) και Capital** International **(California), οι οποίες κατέχουν μερίδια της** τάξεως του 10% και του 4,2% αντίστοιχα.
ΒΕΛΓΙΟ	Το κράτος κατέχει το 50,6% του βασικού φορέα. Η *Belgacom* είναι μια δημόσια επιχείρηση, η οποία διέπεται από ειδικές νομοθετικές ρυθμίσεις. Η αγορά απελευθερώθηκε το 1996.	Η κυβέρνηση του Βελγίου διαθέτει το 50.0% του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρίας και το 53,14% των δικαιωμάτων ψήφου. Παράλληλα η **Belgacom διαθέτει δικό της μερίδιο** που ανέρχεται στο 5,91% της εταιρικής μετοχικής σύνθεσης. Επιπλέον το 0,55% των μετοχών ανήκει στο προσωπικό της εταιρίας, ενώ διαπραγματεύονται ανοικτά στο χρηματιστήριο το 43,54% των μετοχών.
ΚΥΠΡΟΣ	Το κράτος ελέγχει το 100% της *CYTA*, αν και η αγορά απελευθερώθηκε το 2003. Μόνο μικρές επιχειρήσεις έχουν εμφανισθεί μέχρις στιγμής.	
ΔΑΝΙΑ	Πλήρης απελευθέρωση στα μέσα της δεκαετίας του 1990. Το κράτος δεν έχει ποσοστό πλέον στην *TDC*.	
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	Το κράτος ελέγχει το 13,7% της *TeliaSonera*, η οποία προέκυψε από την συγχώνευση της **Telia και της** Sonera **(πρώην κρατικός οργανισμός** σταθερής τηλεφωνίας). Το πρόγραμμα αποκρατικοποίησης και απελευθέρωσης της αγοράς σταθερής τηλεφωνίας ξεκίνησε στα τέλη της δεκαετίας του 1990.	Η εταιρία προέκυψε ως αποτέλεσμα της συγχώνευσης των δύο μεγαλύτερων τηλεπικοινωνιακών οργανισμών της Σκανδιναβικής χερσονήσου (της **Telia με την Sonera),** η οποία πραγματοποιήθηκε το Δεκέμβριο του 2002. Το Σουηδικό και το Φινλανδικό κράτος κατέχουν αντίστοιχα το 45,3% και το 13,7% των μετοχών. Θεσμικοί επενδυτές από την Σουηδία και τη Φινλανδία κατέχουν αντίστοιχα το 19,7% και το 3,2% του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρίας. Τα στοιχεία αυτά δημοσιεύτηκαν στην τελευταία περιοδική έκθεση αποτελεσμάτων της εταιρίας στις 21/06/2006.
ΓΑΛΛΙΑ	Το κράτος κατέχει το 43% της *France Telecom*. Η αγορά απελευθερώθηκε αρχικά το 1998 και στη συνέχεια το 2002 περιλαμβάνοντας και τις αστικές κλήσεις.	Εξαιτίας της πώλησης μετοχών του κράτους στην ίδια την εταιρία κατά το 2005 το γαλλικό κράτος κατέχει πλέον το 32,45% της σύνθεσης του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρίας.
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	Το ομοσπονδιακό κράτος κατέχει το 23% της *Deutsche* ***Telekom***. Η αγορά απελευθερώθηκε το 1998.	
ΕΛΛΑΔΑ	Το κράτος κατέχει το 38% του *ΟΤΕ* μετά την πρόσφατη απόφαση χρηματοδότησης του προγράμματος εθελουσίας εξόδου στον Οργανισμό από το ελληνικό δημόσιο βάσει των σχετικών διατάξεων του νόμου 3371/2005. Στο σχετικό νόμο προβλέπονταν η υποχρέωση εξωχρηματιστηριακής μεταβίβασης άνευ ανταλλάγματος στο ΤΑΠ-ΟΤΕ μετοχών που αντιστοιχούν στο 4% του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρίας. Η διαδικασία απελευθέρωσης της εγχώριας αγοράς συνεχίζεται με σταδιακά βήματα.	

ΟΥΓΓΑΡΙΑ	Μόλις το 1% των μετοχών της *MATAV* ανήκει στο κράτος. Η ιδιωτικοποίηση της εταιρίας και η διαδικασία απελευθέρωσης της αγοράς σταθερής τηλεφωνίας έλαβε χώρα μεταξύ 1993-95.	Στις 22 Δεκεμβρίου του 1995 υπογράφθηκε, μετά από ανοιχτή πρόσκληση του κράτους για την εύρεση στρατηγικού επενδυτή της εταιρίας, η τελική συμφωνία εξαγοράς της MATAV από επιχειρηματικό consortium που αποτελούνταν από την Deutsche Telekom και την Ameritech International. Οι εταιρίες αυτές απέκτησαν το 30,1% του κεφαλαίου της εταιρίας και το management. Το εγχείρημα ιδιωτικοποίησης της MATAV (Mayar Telekom από τον Μάιο του 2005) είναι το πιο σημαντικό στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη και συνιστά την μεγαλύτερη ιδιωτική επένδυση που έγινε ποτέ στη χώρα.
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	Η *Eircom* είχε πλήρως ιδιωτικοποιηθεί το 1999, ενώ η διαδικασία απελευθέρωσης ξεκίνησε στα τέλη της δεκαετίας του 1990.	
ΙΤΑΛΙΑ	Το κράτος δεν διαθέτει πλέον μερίσματα στην *Telecom Italia*. Η διαδικασία απελευθέρωσης ολοκληρώθηκε στις αρχές του 2000.	Η κατανομή του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρίας σύμφωνα με σχετικά στοιχεία της 30ης Ιουνίου του 2006 έχει ως εξής: ➢ Θεσμικοί επενδυτές από την Ιταλία 25,36% ➢ Άλλοι εγχώριοι μέτοχοι (24,36%) ➢ Ξένοι θεσμικοί επενδυτές (21,45%) ➢ Olympia S.p.A. (17,99%) ➢ Ιταλικές εταιρίες (6,74%) ➢ Ξένες εταιρίες (3,07%) ➢ Telekom Italia Group (0,94%) ➢ Άλλοι μέτοχοι από το εξωτερικό (0,09%) Επί του παρόντος το μεγαλύτερο μερίδιο μετοχών κατέχει ο όμιλος Pirelli (57,66%) και ακολουθούν η Olympia S.p.A. (18%), η Hopa (16%), η Edizione Holding (7,88%) και η Edizione Finance International (8,92%)
ΜΑΛΤΑ	Το κράτος κατέχει το 60% του μετοχικού κεφαλαίου της *Maltacom* και λειτουργεί ως μονοπώλιο.	Το κράτος αρχικά (Ιούνιος 1998) πούλησε το 40% της Maltacom με δημόσια προσφορά μετοχών στο χρηματιστήριο (20% στην εγχώρια αγορά και 20% στο εξωτερικό). Τον Μάιο του 2006 η TECOM Investments και ο επενδυτικός όμιλος του Dubai (Dubai Investment Group, DIG), οι οποίες αποτελούν θυγατρικές της Dubai Holding, απέκτησαν το 60% του μεριδίου των μετοχών που άνηκαν στο κράτος.
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	Το μερίδιο του κράτους στην *KPN* είναι 14,2%. Η κυβέρνηση κατέχει επίσης ένα «ειδικό μερίδιο», με ειδικούς συναπτόμενους τίτλους. Η διαδικασία απελευθέρωσης ξεκίνησε το 1994.	
ΝΟΡΒΗΓΙΑ	Το κράτος ελέγχει το 51% της *Telenor*. Η διαδικασία απελευθέρωσης ξεκίνησε από τις αρχές της δεκαετίας του 1990.	Το κράτος, διαμέσου του Υπουργείου Βιομηχανίας και Εμπορίου κατείχε μέχρι το τέλος του 2005 το 54% των μετοχών αν και εκφράζεται επίσημα η θέληση της μείωσης του σχετικού ποσοστού στο άμεσο μέλλον. Επιπλέον το 35,6% του συνολικού μετοχικού αποθέματος ανήκει σε επενδυτές από το εξωτερικό. Πρόκειται κυρίως για τραπεζικούς και επενδυτικούς οίκους, όπως η JPMorgan Chase Bank και η State Street Bank & Trust Co. Η γεωγραφική προέλευση του μεριδίου των μετοχών που είναι ελεύθερο προς αγοραπωλησία έχει ως εξής: ➢ Νορβηγία 21% ➢ ΗΠΑ 27% ➢ ΗΒ 20% ➢ Ευρώπη (εκτός Σκανδιναβικής) 23% ➢ Σκανδιναβικές χώρες (εκτός Νορβηγίας) 3% ➢ Άλλες χώρες 5%
ΠΟΛΩΝΙΑ	Το κράτος ελέγχει ακόμη το 4% της *Telekomunicacja Polska* (TP). Η διαδικασία ιδιωτικοποίησης έλαβε χώρα μεταξύ 1992-2000. Η διαδικασία απελευθέρωσης ξεκίνησε στις αρχές της δεκαετίας του 1990 και ολοκληρώθηκε το 2000.	

ΣΛΟΒΑΚΙΑ	Το κράτος κατέχει το 49% της *Slovak Telecom*. Η διαδικασία της απελευθέρωσης ξεκίνησε στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1990.	Από τις 8 Μαρτίου του 2006 η εταιρία λειτουργεί με νέα επωνυμία (Slovak Telekom). Σήμερα αποτελεί θυγατρική του ομίλου της Deutsche Telekom, ο οποίος διαθέτει το 51% του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρίας. Το κράτος (Υπουργείο Μεταφορών-Επικοινωνιών) διατηρεί με βάση τον ετήσιο απολογισμό του 2005 το 34% των μετοχών και το Εθνικό Ταμείο Ιδιοκτητών (National Property Fund) το 15%.
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	Το κράτος ελέγχει το 63% της *Telekom Slovenije*. Η διαδικασία απελευθέρωσης ξεκίνησε μέσω νομοθεσίας το 2001.	Σύμφωνα με στοιχεία της 31ης Αυγούστου του 2006 το κράτος έχει στη διάθεση του το 62,53% των μετοχών της εταιρίας. Ακολουθούν κατά σειρά η Kapitalska druzba (5,59%) και η Slov. Odskodninska druzba (4,25%).
ΙΣΠΑΝΙΑ	Το κράτος δεν κατέχει πλέον μερίσματα στην *Telefonica* και η αγορά έχει πλήρως απελευθερωθεί.	Σύμφωνα με στοιχεία της 7ης Ιουνίου του 2005 η εταιρία διαθέτει πάνω από 4 τρισεκατομμύρια μετόχους με τα υψηλότερα μερίσματα να περιλαμβάνουν διάφορες τράπεζες και διεθνείς επενδυτικούς οίκους.
ΣΟΥΗΔΙΑ	Το κράτος ελέγχει το 45,3% των μετοχών της *TeliaSonera*. Η διαδικασία της απελευθέρωσης ξεκίνησε στις αρχές της δεκαετίας του 1990.	Η εταιρία προέκυψε ως αποτέλεσμα της συγχώνευσης των δύο μεγαλύτερων τηλεπικοινωνιακών οργανισμών της Σκανδιναβικής χερσονήσου (της Telia με την Sonera), η οποία πραγματοποιήθηκε το Δεκέμβριο του 2002. Το Σουηδικό και το Φινλανδικό κράτος κατέχουν αντίστοιχα το 45,3% και το 13,7% των μετοχών. Θεσμικοί επενδυτές από την Σουηδία και τη Φινλανδία κατέχουν αντίστοιχα το 19,7% και το 3,2% του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρίας. Τα στοιχεία αυτά δημοσιεύτηκαν στις 21/06/2006.
Η Ν Ω Μ Ε Ν Ο ΒΑΣΙΛΕΙΟ	Ιδιωτική ιδιοκτησία. Η *British Telecom* ιδιωτικοποιήθηκε το 1985 και η απελευθέρωση ολοκληρώθηκε στις αρχές της δεκαετίας του '90.	Με νομοθετική πρωτοβουλία η κυβέρνηση προώθησε το 1984 την ιδιωτικοποίηση της εταιρίας κάνοντας δημόσια προσφορά του 51% του μετοχικού κεφαλαίου. Το 1991 και το 1993 η κυβέρνηση ολοκλήρωσε το σχέδιο ιδιωτικοποίησης πουλώντας όλες τις μετοχές της στη σύνθεση του κεφαλαίου της εταιρίας.

Πηγή: Επεξεργασία ετήσιων απολογισμών 2005, Ετήσια Έκθεση INE (2006)/EIRO, 2005.

Σήμερα ο κλάδος των τηλεπικοινωνιών εξακολουθεί να αποτελεί έναν από τους βασικούς μοχλούς της οικονομικής ανάπτυξης στην Ευρώπη και να θεωρείται στρατηγικής σημασίας, καθώς:

- απασχολεί σημαντικό αριθμό εργαζομένων,
- απορροφά σημαντικό όγκο επενδύσεων σε νέες τεχνολογίες και έργα υποδομής (ευρυζωνικά δίκτυα κτλ.),
- αφορά έρευνα επιστημονικής αιχμής και υψίστης σημασίας πεδίο τεχνολογικής εφαρμογής,
- συνδέεται άμεσα με ζητήματα παροχής ασφάλειας και εθνικής άμυνας.

Η διαχρονική πορεία ανάπτυξης του κλάδου σημείωσε σημαντική υποχώρηση το 2002, όπου και πραγματοποιήθηκε σημαντική μείωση της χρηματιστηριακής αξίας πολλών επιχειρήσεων και εμφανίστηκαν διευρυμένα ελλείμματα στους περισσότερους τηλεπικοινωνιακούς οργανισμούς. Ωστόσο, ετά το 2002 ο κλάδος παρουσίασε εντυπωσιακή άνοδο, η οποία σε σημαντικό βαθμό οφείλεται στην επέκταση της κινητής τηλεφωνίας και στις διευρυμένες αυξήσεις που παρατηρήθηκαν στο κόστος της σταθερής τηλεφωνίας και κυρίως στο κόστος του πάγιου της σταθερής τηλεφωνίας.

Σύμφωνα με στοιχεία για το 2003, η αύξηση του κύκλου πωλήσεων των επιχειρή-

Πίνακας 2
Οι 20 μεγαλύτεροι τηλεπικοινωνιακοί οργανισμοί στην Ευρώπη κατά το 2003

Εταιρία	Χώρα προέλευσης	Βασική δραστηριότητα*	Κύκλος πωλήσεων 2003 (σε εκατ. ευρώ)	Αύξηση κύκλου πωλήσεων 2003-2002	Αριθμός εργαζομένων**
Deutsche Telekom	Γερμανία	Πρώην κρατικό μονοπώλιο	55.838	4,0%	251.000
Vodafone	Βρετανία	Κινητή τηλεφωνία	48.597	10,5%	60.109
France Telecom	Γαλλία	Πρώην κρατικό μονοπώλιο	46.121	-1,1%	221.657
Telecom Italia	Ιταλία	Πρώην κρατικό μονοπώλιο	30.850	1,5%	93.187
Telefonica	Ισπανία	Πρώην κρατικό μονοπώλιο	28.400	0,0%	148.288
BT	Βρετανία	Πρώην κρατικό μονοπώλιο	26.817	-1,1%	103.100
KPN	Ολλανδία	Πρώην κρατικό μονοπώλιο	12.907	1,0%	29.668
Vivendi Universal[3***]	Γαλλία	Σταθερή, κινητή, internet,	9.045	5,7%	21.181
TeliaSonera	Σουηδία-Φινλανδία	Πρώην κρατικό μονοπώλιο	8.962	1,0%	26.188
mm02	Βρετανία	Κινητή τηλεφωνία	8.245	16,8%	12.905
TDC	Δανία	Πρώην κρατικό μονοπώλιο	6.764	-1,7%	21.125
Portugal Telecom	Πορτογαλία	Πρώην κρατικό μονοπώλιο	5.776	3,5%	24.872
Belgacom	Βέλγιο	Πρώην κρατικό μονοπώλιο	5.454	3,0%	17.541
Cable & Wireless	Βρετανία	Σταθερή τηλεφωνία	5.316	-16,4%	14.554
OTE	Ελλάδα	Πρώην κρατικό μονοπώλιο	4.914	14,0%	17.169
Wind	Ιταλία	Σταθερή, κινητή, internet,	4.383	11,8%	8.700
Tele 2	Σουηδία	Σταθερή, κινητή, internet,	4.045	18,0%	3.274
Telekom Austria	Αυστρία	Πρώην κρατικό μονοπώλιο	3.970	1,6%	13.890
Auna	Ισπανία	Σταθερή, κινητή, internet,	3.858	19,0%	4.578
Bouygues Telecom	Γαλλία	Κινητή τηλεφωνία	3.283	11,5%	6.900

Πηγή: Αναπαραγωγή πρωτοτύπου από EMCC (2005b).

Όλες οι δημόσιες επιχειρήσεις που λειτουργούσαν σε μονοπωλιακή βάση εντάσσονται σε δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών κινητής και σταθερής τηλεφωνίας, καθώς και υπηρεσιών στον τομέα του διαδικτύου (internet). Η mm02 δημιουργήθηκε στα πλαίσια της διάσπασης της BT και μπορεί να θεωρηθεί ως ο δημόσιος τηλεπικοινωνιακός φορέας της Βρετανίας.

Αριθμός εργαζομένων κατά το 2003, εκτός από την Deutsche Telekom (DT) και την Vodafone (μέσος αριθμός εργαζομένων κατά το 2003).

Ο ετήσιος κύκλος πωλήσεων και ο αριθμός εργαζομένων περιλαμβάνει τηλεπικοινωνιακές δραστηριότητες του ομίλου Vivendi Universal (SFR Cegetel and Maroc Telecom).

σεων του κλάδου εκτιμούταν στο 5,6% στην ΕΕ-15 έναντι 1,7% στις ΗΠΑ και 2,6% στην Ιαπωνία (IDATE, 2004). Επιπλέον με βάση την σχετική μελέτη του IDATE (2004) το 51% των εσόδων των τηλεπικοινωνιακών οργανισμών στην Ευρώπη προέρχονταν από την παροχή υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας, ενώ το 35% και το 14% των υπόλοιπων εσόδων προέρχονταν από την παροχή υπηρεσιών σταθερής τηλεφωνίας και υπηρεσιών στο διαδίκτυο αντίστοιχα.

Η ανοδική αυτή πορεία του κλάδου μετά το 2002 αποδεικνύεται και από την όξυνση του ανταγωνισμού, η οποία σε ένα βαθμό οφείλεται και στην παρουσία νέων πάροχων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών κυρίως στον τομέα της κινητής τηλεφωνίας. Η Vodafone αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα ως προς αυτό. Παρ' όλα αυτά οι ιδιωτικοποιημένοι-πρώην αμιγώς δημόσιοι οργανισμοί εξακολουθούν να κατέχουν τα υψηλότερα μερίδια αγοράς και να αποτελούν τους πιο σημαντικούς οργανισμούς στο χάρτη της τηλεπικοινωνιακής αγοράς της Ευρώπης. Στον πίνακα 2 αποτυπώνονται οι πιο σημαντικές εταιρίες τηλεπικοινωνιών στην Ευρώπη από πλευράς ετήσιων εσόδων και αριθμού απασχολούμενων.

Σε μια πρόσφατη μελέτη του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας στο Δουβλίνο (EFILWC, 2005) αποτυπώνονται οι κυρίαρχες τάσεις μεταμόρφωσης του τηλεπικοινωνιακού χάρτη στην Ευρώπη και ποιες είναι οι βασικές αιτίες των παρατηρούμενων αλλαγών. Σύμφωνα με την εν λόγω μελέτη οι σχετικές αλλαγές οφείλονται στους παρακάτω παράγοντες:

1. Αλλαγή ρυθμιστικού πλαισίου και απελευθέρωση των εθνικών αγορών.
2. Επίδραση της κρίσης του 2001.
3. Ένταξη νέων πάροχων στην ευρωπαϊκή αγορά.
4. Εισαγωγή νέας τεχνολογίας και διαδικασία πιστοποίησης παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών.

Από τους παράγοντες αυτούς αξίζει να υπογραμμίσουμε το ρυθμιστικό πλαίσιο και τις επιπτώσεις της χρηματιστηριακής κρίσης του 2001, καθώς και οι δύο αυτοί παράγοντες αποτέλεσαν το πρόκριμα για την προώθηση ευρύτερων σχεδίων επιχειρησιακής αναδιάρθρωσης στον κλάδο.

1.1 Θέματα ρύθμισης και μετάβασης στο καθεστώς απελευθέρωσης της ευρωπαϊκής αγοράς τηλεπικοινωνιών

Μέσα σε λιγότερο από δύο δεκαετίες ο κλάδος των τηλεπικοινωνιών έχει μεταμορφωθεί από μια βιομηχανική δραστηριότητα εθνικής βάσης και εμβέλειας με την μονοπωλιακή παρουσία δημόσιων επιχειρήσεων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών σε μια ανοιχτή αγορά που λειτουργεί με τους κανόνες του ελεύθερου ανταγωνισμού σε διεθνές επίπεδο. Οι πολιτικές της Commission διευκόλυναν τη συγκεκριμένη διαδικασία μετάβασης από το καθεστώς του εθνικού προστατευτισμού στο καθεστώς της απελευθέρωσης της αγοράς και της κατάργησης των κρατικών μονοπωλίων.

Οι πολιτικές ενίσχυσης της απελευθέρωσης των τηλεπικοινωνιακών αγορών ξεκίνησαν αρχικά στις ΗΠΑ και το ΗΒ, ως απόρροια και των κυβερνητικών δεσμεύσεων των κυβερνήσεων Reagan και Thacher στις αρχές της δεκαετίας του 1980 και επεκτάθηκαν αργότερα στο σύνολο της Ευρώπης στα πλαίσια των συνεχών σχετικών προτροπών από διαφόρους διεθνείς οργανισμούς, όπως ο ΟΟΣΑ και η GATT (Schneider, 2002). Παρ' όλα αυτά σε επίπεδο Ένωσης η Commission αποτέλεσε τον πιο σημαντικό παράγοντα απελευθέρωσης της αγοράς προωθώντας μια σειρά από ρυθμίσεις, οι οποίες υποχρέωναν τα κράτη μέλη να συμμορφωθούν με τις αρχές του ελεύθερου ανταγωνισμού.

Το 2002 μάλιστα το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προχώρησαν στην υιοθέτηση ενός κοινού πλαισίου ρυθμίσεων για την εναρμόνιση των κανόνων προώθησης του ελεύθερου ανταγωνισμού στον κλάδο των τηλεπικοινωνιών. Το νέο πακέτο ρυθμίσεων αντικαθιστούσε το προηγούμενο θεσμικό οπλοστάσιο της Ένωσης για το άνοιγμα των εθνικών αγορών στις τηλεπικοινωνίες, το οποίο αποτελούνταν μέχρι τις αρχές του 1990 από 20 και πλέον σχετικές οδηγίες.

Επιπλέον με το νέο πακέτο η Ένωση εισήγαγε νέους μεθόδους ρύθμισης των εθνικών τηλεπικοινωνιακών αγορών, οι οποίοι στόχευαν στα εξής:

- Απλοποίηση των αρχών του θεσμικού πλαισίου για τον ελεύθερο ανταγωνισμό.
- Απλοποίηση των διαδικασιών κατοχύρωσης και παροχής αδειών λειτουργίας σε ενδιαφερόμενους/ νέους πάροχους τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών.
- Ενιαιοποίηση και σύγκλιση των κανόνων λειτουργίας των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στους τομείς των ηλεκτρονικών και ευρυζωνικών δικτύων επικοινωνίας στην επικράτεια της Ένωσης.
- Συνεργασία μεταξύ των ανεξάρτητων ρυθμιστικών αρχών και της Commission.

Η έναρξη ισχύος των νέων μεθόδων ξεκινούσε στις 24 Απριλίου του 2002 και συνδυάστηκε με την υποχρέωση ενσωμάτωσης στο ρυθμιστικό πλαίσιο των κρατών-μελών της Ένωσης έξι κοινοτικών οδηγιών και δύο σχετικών αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Commission, οι οποίες έλαβαν χώρα μεταξύ 2000-2002.

Εκτός, όμως, από τις παραπάνω πρωτοβουλίες της Commission και των άλλων οργάνων της Ένωσης οι εφαρμοζόμενες πολιτικές αποδείχτηκαν εξίσου καθοριστικός παράγοντας απελευθέρωσης των τηλεπικοινωνιών στην Ευρώπη. Σχεδόν σε όλους τους εθνικούς τηλεπικοινωνιακούς οργανισμούς από τις αρχές του '90 πραγματοποιήθηκαν απόπειρες ιδιωτικοποίησης και περιορισμού της κρατικής συμμετοχής στο ιδιοκτησιακό τους καθεστώς με την μέθοδο της μετοχοποίησης. Η περίπτωση της βρετανικής BT ξεχωρίζει, καθώς η διαδικασία ιδιωτικοποίησης ξεκίνησε μόλις στα μέσα της δεκαετίας του '80 και ολοκληρώθηκε το 1991, όπου η συνολική σύνθεση του μετοχικού κεφαλαίου της

Πίνακας 3
Θυγατρικές και μητρικές εταιρίες τηλεπικοινωνιών κατά μήκος της Ευρώπης

Εταιρία (εγχώρια αγορά)	Βασικές θυγατρικές* και δραστηριοποίηση εταιρίας σε άλλες χώρες της Ευρώπης	
	Χώρες-μέλη της ΕΕ-15	Άλλες ευρωπαϊκές χώρες
Deutsche Telekom (**Γερμανία**)	Αυστρία (**T-Mobile, T-Online**), Γαλλία (**T-Online**), Ολλανδία (**T-Mobile**), Πορτογαλία (**Terravista**), Ισπανία (**Ya.com**), Βρετανία (**T-Mobile**),	Τσεχία (**T-Mobile, PragoNet**), Κροατία (**HT**), Ουγγαρία (**Matav**), Σλοβακία (**Slovak Telekom**),
Vodafone (**Βρετανία**)	Ιρλανδία, Γερμανία, Ιταλία, Ελλάδα, Ολλανδία, Πορτογαλία, Ισπανία, Σουηδία (σε όλες τις χώρες με την επωνυμία της **Vodafone**)	Αλβανία, Ουγγαρία, Μάλτα, Ρουμανία (σε όλες τις χώρες με την επωνυμία της **Vodafone**)
France Telecom (**Γαλλία**)	Βέλγιο (**Mobistar**), Ολλανδία (**Orange**), Ισπανία (**Uni 2**), Ελβετία (**Orange**), Βρετανία (**Orange**),	Πολωνία (**TP**), Ρουμανία (**Orange**), Σλοβακία (**Orange**),
Telecom Italia (**Ιταλία**)	Γαλλία (**Telecom Italia**), Γερμανία (**Hansenet**)	
Telefonica (**Ισπανία**)		
BT (**Βρετανία**)	Γερμανία (**BT**), Ιρλανδία (**Esat**), Ολλανδία (**BT**), Ισπανία (**BT**),	
KPN (**Ολλανδία**)	Βέλγιο (**BASE**), Γερμανία (**E-plus**),	Ουγγαρία (**PanTel**)
Vivendi Universal*** (**Γαλλία**)		
TeliaSonera (Σουηδία-Φινλανδία)	Δανία (**Telia**), Φινλανδία (**TeliaSonera**),	Λετονία (**Lattelekom**), Λιθουανία (**Lietuvos Telekomas**),
mm02 (**Βρετανία**)	Γερμανία (O2), Ιρλανδία (**O2**),	
TDC (**Δανία**)	Αυστρία(**One, ex-Connect Austria**), Γερμανία (**Talkline**), Ελβετία (**TDC Switzerland**)	Πολωνία (**Polkomtel**), Λιθουανία (**Bite GSM**),
Portugal Telecom (Πορτογαλία)		
Belgacom (**Βέλγιο**)		
Cable & Wireless (**Βρετανία**)	Γερμανία (**C & W**), Γαλλία (**C & W**), Ισπανία (**C & W**), Μονακό (**Monaco Telecom**)	
OTE (**Ελλάδα**)		Αρμενία (**Armantel**), Αλβανία (**AMC**), Βουλγαρία (**Globul**), Ρουμανία (**Rom Telecom**),
Tele 2 (**Σουηδία**)	Αυστρία, Βέλγιο, Δανία, Φινλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Νορβηγία, Πορτογαλία, Ισπανία, Ελβετία, Βρετανία (σε όλες τις χώρες με την επωνυμία της **Tele 2**)	Τσεχία, Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία, Πολωνία, Ρωσία, (σε όλες τις χώρες με την επωνυμία της **Tele 2**)
Telekom Austria (**Αυστρία**)		Κροατία (**VIPnet GSM**), Τσεχία (**Czech Online**), Λιχτενστάϊν (**mobilkom**), Σλοβενία (**Si.mobil**),
Auna (**Ισπανία**)		
Bouygues **Telecom (Γαλλία)**		

Πηγή: Αναπαραγωγή πρωτοτύπου από EMCC (2005b).

---

* *Περιλαμβάνονται μόνο οι πάροχοι στους οποίους οι μεγάλοι τηλεπικοινωνιακοί οργανισμοί κατέχουν την πλειοψηφία των μετοχών ή έχουν στα χέρια τους το management μέσω της λεγόμενης «χρυσής μετοχής».*

εταιρίας πέρασε εξ ολοκλήρου στα χέρια ιδιωτών.

Εξίσου σημαντική ιδιαιτερότητα παρουσιάζουν και οι νέες χώρες-μέλη της Ένωσης. Στην περίπτωση αυτή η ιδιωτικοποίηση των εθνικών τηλεπικοινωνιακών οργανισμών πραγματοποιήθηκε με την μορφή της εξαγοράς ενός σημαντικού πακέτου μετοχών από αντίστοιχους οργανισμούς από τη Δυτική Ευρώπη, οι οποίοι χαρακτηρίζονται ως στρατηγικοί επενδυτές (πλειοψηφία μετοχών ή έλεγχο «χρυσής μετοχής», ανάθεση management, μεταφορά τεχνογνωσίας στις αποκτηθείσες επιχειρήσεις). Με τα συγκεκριμένα εγχειρήματα εξαγορών και συγχωνεύσεων διαμορφώθηκαν σημαντικές εταιρικές συμμαχίες, οι οποίες συνέβαλλαν στη δημιουργία ολιγοπωλιακών συνθηκών στις ευρωπαϊκές αγορές. Οι συμμαχίες της T-Mobile και της Orange στις οποίες κυριαρχούν η παρουσία της Deutsche Telekom και της France Telecom αντίστοιχα αποτελούν ενδεικτικές περιπτώσεις, καθώς οι συγκεκριμένες συμμαχίες δραστηριοποιούνται σε όλη σχεδόν την Ευρώπη κατέχοντας υψηλά μερίδια στις εγχώριες αγορές και καλύπτοντας διευρυμένο φάσμα τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών. Για παράδειγμα η γερμανικών συμφερόντων Deutsche Telekom αποτελεί την μητρική εταιρία διαφόρων επιχειρήσεων τηλεπικοινωνιών που δραστηριοποιούνται εκτός γερμανικού εδάφους με άλλο όνομα και ιδιαίτερα συχνά με την επωνυμία της συμμαχίας T-Mobile. Στον πίνακα 3 αποτυπώνεται η αυξημένη διεθνοποίηση του κλάδου των τηλεπικοινωνιών στην Ευρώπη.

Κατά συνέπεια, η ΕΕ και οι εφαρμοζόμενες πολιτικές κατά τις προηγούμενες δεκαετίες αποτέλεσαν βασικούς φορείς ενίσχυσης των διαδικασιών διεθνοποίησης του κλάδου των τηλεπικοινωνιών. Η Ένωση επέβαλλε το άνοιγμα των εγχώριων αγορών στο διεθνή ανταγωνισμό και οι κυβερνητικές πολιτικές παραχώρησαν με τη σειρά τους το δικαίωμα διατήρησης κρατικών μονοπωλίων στον τομέα των τηλεπικοινωνιών προχωρώντας σε ποικίλες απόπειρες ιδιωτικοποίησης με αποτέλεσμα την σταδιακή απελευθέρωση και διεθνοποίηση του κλάδου.

Η δημιουργία των εθνικών ανεξάρτητων ρυθμιστικών αρχών συνέβαλε σημαντικά στην εξυπηρέτηση των παραπάνω επιδιώξεων των εφαρμοζόμενων κυβερνητικών πολιτικών και των κοινοτικών οργάνων. Όπως τονίζεται και σε μια σχετική μελέτη του EIRO (2005) μια βασική πλευρά των αναδιαρθρώσεων που παρατηρούνται στις επιχειρήσεις στον κλάδο των τηλεπικοινωνιών από τη δεκαετία του 1990 είναι η μετατόπιση από μια κατάσταση δημοσίου ελέγχου σε πιο χαλαρές και περισσότερο αποκεντρωμένες μορφές διακυβέρνησης, οι οποίες δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στην αξιοποίηση και στην παρακολούθηση των μηχανισμών της αγοράς, του ανταγωνισμού καθώς και σε ανεξάρτητους ρυθμιστικούς οργανισμούς, όπως τα Γραφεία ή οι Αρχές Ανταγωνισμού. Στις χώρες της παλιάς Ευρώπης (ΕΕ-15) οι περισσότερες ρυθμιστικές αρχές δημιουργήθηκαν μεταξύ 1997-1998. Μόνο στη Βρετανία ο σχετικός θεσμός αναπτύχθηκε πολύ νωρίτερα και ειδικότερα μόλις το 1984 αμέσως σχεδόν μετά την σταδιακή ιδιωτικοποίηση της BT. Αντίστοιχα στις 10 νέες χώρες-μέλη της Ένωσης η καθιέρωση ανεξάρτη-

της ρυθμιστικής αρχής αποτέλεσε τμήμα της ευρύτερης διαδικασίας προσαρμογής στην κοινοτική νομοθεσία.

Στην Ελλάδα η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Μεταφορών (ΕΕΤΤ) ιδρύθηκε το 1995 και η συνολική της στάση απέναντι στον ΟΤΕ έχει συχνά προκαλέσει τη δυσφορία των συνδικάτων, καθώς συχνά υποστηρίζονται απόψεις ότι η πολιτική της ΕΕΤΤ δεν στρέφεται στην κατεύθυνση της καταπολέμησης και της αποτροπής κάθε αθέμιτου ανταγωνισμού μεταξύ των τηλεπικοινωνιακών εταιριών που λειτουργούν στην ελληνική αγορά. Αντίθετα η ΟΜΕ-ΟΤΕ θεωρεί ότι η Ε.Ε.Τ.Τ. συμβάλλει στην διασφάλιση ευνοϊκών όρων ανάπτυξης μόνο στις ανταγωνίστριες προς τον ΟΤΕ εταιρίες, επιβαρύνοντας την εταιρία με δεκάδες εκατομμύρια ευρώ και προκαλώντας κύμα διαρροής συνδρομητών του ΟΤΕ προς τους εναλλακτικούς παρόχους σταθερής τηλεφωνίας (Κρέτσος, 2005).

1.2 Η επίπτωση της κρίσης του 2001

Η διεύρυνση που προκάλεσε το 1998 η ανάπτυξη των επιχειρήσεων διαδικτύου στις ΗΠΑ μεταφέρθηκε ένα χρόνο αργότερα στην Ευρώπη. Την εποχή εκείνη παρατηρήθηκαν ανοδικές τάσεις στην τιμή των μετοχών των τηλεπικοινωνιακών οργανισμών συμβάλλοντας στην καλλιέργεια υψηλών προσδοκιών κερδοφορίας και περαιτέρω ανάπτυξης του κλάδου τα επόμενα χρόνια. Παρ' όλα αυτά στις αρχές του 2001 οι περισσότερες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνταν στα πλαίσια του διαδικτύου έχασαν περίπου το 80% με 99% της χρηματιστηριακής τους αξίας συμπαρασύροντας σε παρατεταμένη οικονομική κρίση όλους τους τηλεπικοινωνιακούς οργανισμούς, οι οποίοι είχαν επενδύσει σημαντικό μέρος των αποθεματικών τους στο χρηματιστήριο. Το χρέος των οργανισμών αυτών διογκώθηκε προκαλώντας ευρύτερες χρηματοοικονομικές πιέσεις, οι οποίες σε σημαντικό βαθμό εκτονώθηκαν όπως θα δούμε στη συνέχεια και με την εφαρμογή πολλαπλών και εκτεταμένων προγραμμάτων επιχειρησιακής αναδιάρθρωσης με παρεπόμενες σημαντικές επιπτώσεις στην απασχόληση και στις εργασιακές σχέσεις.

2. Οι επιπτώσεις των αναδιαρθρώσεων στην απασχόληση και τις εργασιακές σχέσεις

Σύμφωνα με μια πρόσφατη μελέτη της Eurostat (2005) στον κλάδο της σταθερής και κινητής τηλεφωνίας το 2003 εργάζονταν περίπου 1,3 εκατομμύρια σε επίπεδο Ένωσης. Μεταξύ 1995-2003 παρατηρείται μέση αύξηση της απασχόλησης της τάξεως του 2%. Παρ' όλα αυτά από το 2001 και μετά παρατηρούνται πτωτικές τάσεις παρά την εμφάνιση νέων εταιριών παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και την επέκταση της δραστηριότητας των τηλεπικοινωνιακών οργανισμών σε νέους τομείς, όπως το διαδίκτυο και οι επιμέρους υπηρεσίες κινητής τηλεφωνίας. Οι πίνακες 4 και 5 αποδεικνύουν τη συγκεκριμένη πτωτική τάση.

Βασική ευθύνη για την παρατηρούμενη μείωση της απασχόλησης στον κλάδο αποδί-

δεται στην εισαγωγή νέας τεχνολογίας, η οποία συχνά συνεπάγεται την κατάργηση ορισμένων θέσεων εργασίας. Για παράδειγμα στη Γερμανία οι απασχολούμενοι στον κλάδο της σταθερής τηλεφωνίας μειώθηκαν από 128.715 σε 78.603 το 2005 (Traxler forthcoming). Αντίστοιχα στον πολωνικό οργανισμό τηλεπικοινωνιών (TP) το απασχολούμενο προσωπικό μειώθηκε κατά 50% από το 2001 με τη συνδρομή υψηλών αποζημιώσεων απόλυσης και αναμένεται νέο σχέδιο ομαδικών απολύσεων της τάξεως των 6.000 και πλέον εργαζομένων. Στο ίδιο πλαίσιο κινούνταν και τα τρία συνεχόμενα σχέδια αναδιάρθρωσης της Belgacom από το 1997, τα οποία είχα ως αποτέλεσμα την απώλεια 10.000 περίπου θέσεων εργασίας (πάνω από το 50% των απασχολούμενων σήμερα) και την εισαγωγή μεγαλύτερης ευελιξίας της εργασίας.

Πίνακας 4
Η απασχόληση στον κλάδο των τηλεπικοινωνιών, 1995-2003

	1995	2000	2001	2002	2003	Μέση ετήσια (%) αύξηση 1995-2003	Ποσοστιαία Μεταβολή (%) 2003-2002
ΕΕ-25	1.102.625	1.359.076	1.364.723	1.314.075	1.287.181	2,0	-2,0
ΕΕ-15	933.200	1.084.590	1.094.023	1.054.682	1.038.291	1,3	-1,6
ΒΕΛΓΙΟ	26.012	28.495	28.302	25.950	24.650	-0,7	-5,0
ΤΣΕΧΙΑ	28.796	28.542	24.529	24.610	-	-	0,3
ΔΑΝΙΑ	16.081	21.298	22.405	21.873	20.441	3,0	-6,5
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	229.700	240.700	241.000	231.000	226.000	-0,2	-2,2
ΕΣΘΟΝΙΑ	4.730	4.124	3.525	3.113	2.849	-6,1	-8,5
ΕΛΛΑΔΑ	24.581	25.732	26.163	24.700	25.000	0,2	1,2
ΙΣΠΑΝΙΑ	70.885	91.075	94.394	89.605	85.169	2,3	-5,0
ΓΑΛΛΙΑ	151.448	173.094	168.592	157.705		0,6	-6,5
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	11.707	17.450	17.000	15.600	14.700	2,9	-5,8
ΙΤΑΛΙΑ	101.900	101.136	98.001	-	-	-	-
ΚΥΠΡΟΣ	2.353	2.403	2.426	2.417	2.409	0,3	-0,3
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	8.139	6.981	6.602	6.410	5.421	-5,0	-15,4
ΛΕΤΟΝΙΑ	9.855	9.147	8.517	7.223	6.485	-5,1	-10,2
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	800	1.451	1.487	1.515	1.660	9,6	9,6
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	21.314	20.847	20.618	20.784	19.508	-1,1	-6,1
ΜΑΛΤΑ	1.826	2.441	1.942	1.867	1.613	-1,5	-13,6
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	30.548	58.500			-	-	-
ΑΥΣΤΡΙΑ	17.375	23.488	32.152	26.900	-	6,4	-16,3
ΠΟΛΩΝΙΑ	73.267	-	183.082	175.385	-	13,3	-4,2
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	19.845	16.270	18.569	17.288	15.151	-3,3	-12,4
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	3.235	4.159	4.470	4.826	4.712	4,8	-2,4
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	15.910	15.842	14.989	12.758	11.393	-4,1	-10,7
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	16.405	24.190	25.015	19.426	17.433	0,8	-10,3
ΣΟΥΗΔΙΑ	29.913	31.411	29.443	21.620	20.087	-4,9	-7,1
ΗΒ	186.000	230.300	231.500	239.500	-	3,7	3,5

Πηγή: Αναπαραγωγή πρωτοτύπου από Statistics in Focus, 8/2005.

Πίνακας 5
Η απασχόληση σε βασικούς ομίλους τηλεπικοινωνιών στην Ευρώπη, 1994-2003

Όμιλος	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Deutsche Telekom	225435	213000	201000	196943	185740	175160	227015	257058	255969	251000
Vodafone	4364	4728	6051	9640		9922	53325	67178	70000	60109
France Telecom	167882	167661	165200	165042	169099	174262	203370	206184	240145	221657
Telecom Italia	96705	90222	86030	126097	123966	122662	114669	109956	101713	93187
Telefonica	72207	99203	92148	92151	103662	118778	148707	161527	152840	148288
BT	137500	130700	127500	124700	124700	137000	108600	104700		
KPN	92787	90251	139969	34257	36076	38550	45151	49121	38118	29668
Vivendi Universal***							10261	30023	24375	21181
TeliaSonera (Σουηδία-Φινλανδία)	65784	67545	66913	40471	39202	39913	40612	35461	29173	26188
mm02 (Βρετανία)							14343	15116	12778	12347
TDC (Δανία)	16678	16476	16768	17268	16410	17464	18363	19130	22263	21125
Portugal Telecom (Πορτογαλία)	19830	19106	19374	21524	21339	18490	18539	20887	23109	24872
Belgacom (Βέλγιο)	26885	26869	26193	25385	23268	22017	22736	22296	19003	17541
Cable & Wireless (Βρετανία)	41124	39636	37448	46550	50671	54919	47904	30224	23152	14554
OTE (Ελλάδα)	24140	24581	23808	22741	21925	21588	19604	18545	17710	17169
Wind (Ιταλία)					1272	3739	4922	8428	8602	8700
Tele 2 (Σουηδία)		567	771	871		1364	1747	2172	3115	3274
Telekom Austria (Αυστρία)	54894	54144	58326	57586	19425	19347	18560	16586	14951	13890
Auna (Ισπανία)							6722	7587	7127	4578
Bouygues Telecom (Γαλλία)		549	1458	2870	4232	5131	6700	6562	6210	6900

Πηγή: EMCC (2005a).

Τα προγράμματα επιχειρησιακής αναδιάρθρωσης αποτελούν συνεπώς εξίσου σημαντικό παράγοντα με αυτόν της εισαγωγής νέων τεχνολογιών για την εκδήλωση της τάσης μείωσης του όγκου της απασχόλησης στις τηλεπικοινωνίες, καθώς συνέβαλλαν στη σταδιακή απομάκρυνση αρκετών εργαζομένων από τις θέσεις εργασίας τους. Τα συγκεκριμένα προγράμματα επιβλήθηκαν από την αναγκαιότητα της ενίσχυσης της αποδοτικότητας των τηλεπικοινωνιακών οργανισμών στο πλαίσιο της όξυνσης του ανταγωνισμού και της προσπάθειας περιορισμού των συσσωρευμένων χρεών, που διογκώθηκαν στις αρχές της τρέχουσας δεκαετίας. Ουσιαστικά μετά το 2001 οι επιχειρήσεις του κλάδου στράφηκαν σε μια κατεύθυνση ανάπτυξης και ενίσχυσης της εταιρικής αποδοτικότητας που κινούνταν περισσότερο στον αμυντικό άξονα «περιορισμός εργατικού και λειτουργικού κόστους» και λιγότερο

σε επιθετικές πολιτικές διεύρυνσης των παρεχόμενων υπηρεσιών και προϊόντων και επέκτασης του κύκλου πωλήσεων σε εγχώριες και ξένες αγορές.

Μια ιδιαίτερα διαδεδομένη μορφή μείωσης του λειτουργικού και μισθολογικού κόστους στους τηλεπικοινωνιακούς οργανισμούς της Ευρώπης περιλάμβανε τη λήψη των εξής μέτρων με την μορφή πακέτου:

- περιορισμός του απασχολούμενου προσωπικού μέσα από την «ορθολογικοποίηση» των προσλήψεων στα πλαίσια της εφαρμογής πιο αυστηρών μεθόδων προγραμματισμού των αναγκών στελέχωσης και της υλοποίησης συνεχόμενων προγραμμάτων πρόωρης συνταξιοδότησης,
- αύξηση του αριθμού των εργαζομένων με ελαστικές σχέσεις εργασίας (προσωρινή-μερική απασχόληση κτλ.),
- πιο διευρυμένη αξιοποίηση των πρακτικών υπεργολαβίας και ανάθεσης μέρους του παραγωγικού έργου σε τρίτους (εξωτερικούς συνεργάτες) κυρίως στους τομείς συντήρησης του δικτύου και της εξυπηρέτησης πελατών (call centers),
- εφαρμογή πιο αποδοτικών μεθόδων οργάνωσης της παραγωγικής διαδικασίας (πχ. Εισαγωγή πιο προηγμένων αυτοματισμών, eTOM κτλ.).
- περιορισμός των επενδύσεων και καλύτερη αξιοποίηση περιουσιακών στοιχείων, η οποία συχνά σήμαινε και την πώληση ενός τμήματος παραγωγής ή των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας σε άλλες εταιρίες ή σε ιδιώτες μέσω του χρηματιστηρίου.

Τα προγράμματα δηλαδή επιχειρησιακής αναδιάρθρωσης που έλαβαν χώρα από τις αρχές της τρέχουσας δεκαετίας στόχευαν σε πολλαπλούς στόχους και χαρακτηρίζονταν από παράλληλες δράσεις σε διάφορους τομείς και λειτουργίες των επιχειρήσεων. Η απασχόληση αποτέλεσε το βασικό θύμα των δράσεων αυτών, καθώς με την ολοκλήρωση τους ο αριθμός των εργαζομένων περιορίστηκε δραστικά. Η περίπτωση αυτή ήταν ιδιαίτερα έντονη στους εθνικούς τηλεπικοινωνιακούς οργανισμούς που λειτουργούσαν πριν την απελευθέρωση της ευρωπαϊκής αγοράς τηλεπικοινωνιών. Ο πίνακας 6 είναι ενδεικτικός ως προς το συγκεκριμένο ζήτημα.

Η διάχυση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης αποτελεί εξίσου σημαντική διάσταση ως προς το ζήτημα της διερεύνησης των επιπτώσεων των προγραμμάτων επιχειρησιακής αναδιάρθρωσης στην απασχόληση του κλάδου. Σε κάθε περίπτωση ο αριθμός των προσωρινών εργαζόμενων και των απασχολούμενων με καθεστώς μερικής απασχόλησης παρουσίασε σημαντική αύξηση. Είναι χαρακτηριστικό ότι στη βελγική Belgacom και στη γερμανική Deutsche Telecom οι εργαζόμενοι με το παλαιό ειδικό καθεστώς της «ιδιόμορφης μονιμότητας» αντιπροσωπεύουν μόλις το 70% και 40% αντίστοιχα επί του συνόλου του προσωπικού των επιχειρήσεων αυτών (EIRO, 2005). Τα στοιχεία αυτά δηλώνουν ότι οι συντελούμενες αλλαγές στις δημόσιες επιχειρήσεις στην Ευρώπη (σε όποιες βεβαίως παραμένουν «δημόσιες» και δεν έχουν πλήρως ιδιωτικοποιηθεί) οδη-

Πίνακας 6
Η απασχόληση σε πρώην κρατικούς τηλεπικοινωνιακούς οργανισμούς στην Ευρώπη

Οργανισμός	Χώρα	Απασχολούμενοι στο τέλος του 2001	Απασχολούμενοι στο τέλος του 2002	Απασχολούμενοι στο τέλος του 2003	Μεταβολή μεταξύ 2003-2002
BT	HB	108.600	104.700	99.900	-4,6%
Deutsche Telekom	Γερμανία	257.058	255.969	251.263	-1,8%
France Telecom	Γαλλία	206.184	240.145	221.657	-7,7%
KPN	Ολλανδία	49.121	38.118	32.736	-14,1%
Swisscom	Ελβετία	21.328	20.470	19.207	-6,2%
TDC	Δανία	19.130	22.263	21.125	-5,1%
Telecom Italia	Ιταλία	109.956	101.713	93.187	-8,4%
Telefonica	Ισπανία	161.527	152.840	149.465	-2,2%
TeliaSonera	Σουηδία/ Φινλανδία	35.461	29.173	26.694	-8,5%

Πηγή: EMCC (2005a).

γούν στη δημιουργία μιας νέας κατηγορίας εργαζομένων με υποβαθμισμένο εργασιακό καθεστώς κυρίως ως προς τα δικαιώματα και τις αμοιβές (Κουζής, 2006).

Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με άλλα μέτρα πολιτικής που συνδέθηκαν με την μετάβαση των εθνικών τηλεπικοινωνιακών οργανισμών στον ελεύθερο ανταγωνισμό και της επιχειρησιακής λειτουργίας τους με αμιγώς ιδιωτικο-οικονομικά κριτήρια, είχε σημαντική επίπτωση με την σειρά του στο περιεχόμενο των εργασιακών σχέσεων και της συλλογικής διαπραγμάτευσης. Για παράδειγμα μια αδημοσίευτη μελέτη του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου για τη Βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας του Δουβλίνου σχετικά με θέματα εργατικής και εργοδοτικής εκπροσώπησης στον κλάδο των τηλεπικοινωνιών καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι εργασιακές σχέσεις του κλάδου μεταμορφώθηκαν από το καθεστώς προστασίας των ρυθμίσεων που ισχύουν στο δημόσιο τομέα στις ευέλικτες ρυθμίσεις που ισχύουν για τον ιδιωτικό[1].

Εντούτοις, όπως σημειώνεται στη συγκεκριμένη μελέτη τα ποσοστά κάλυψης των εργαζομένων στον κλάδο από το περιεχόμενο των συλλογικών συμβάσεων εργασίας προσεγγίζουν επίπεδα της τάξεως του 80%. Μόνο το Λουξεμβούργο, η Πολωνία, το HB, η Βουλγαρία και η Πορτογαλία εμφανίζουν αντίστοιχα επίπεδα μικρότερα του 50%. Το γεγονός αυτό αποδίδεται στην κληρονομιά της θεσμικής προστασίας που απολάμβαναν οι εργαζόμενοι την εποχή της κυριαρχίας του κλάδου από τα κρατικά μονοπώλια και τους εθνικούς τηλεπικοινωνιακούς οργανισμούς. Ωστόσο σύμφωνα με το συντάκτη της έκθεσης με το πέρασμα του χρόνου και ενόσω συνεχίζεται η διαδικασία απομάκρυνσης του κρατικού ελέγχου από τις δημόσιες επιχειρήσεις μέσω της εφαρμογής σχεδίων ιδιωτικοποίησης και της αλλαγής στο πρότυπο

1 *Δες την αδημοσίευτη μελέτη του Traxler.*

διοίκησης, ο κίνδυνος επιδείνωσης των εργασιακών σχέσεων και υποβάθμισης του ρόλου της συλλογικής διαπραγμάτευσης συνεχώς αυξάνεται[2].

3. Η περίπτωση του ΟΤΕ

Η συζήτηση για το μέλλον του ΟΤΕ έχει αποκτήσει ιδιαίτερη σημασία μετά την απόφαση της κυβέρνησης να προχωρήσει το σχέδιο ιδιωτικοποίησης του Οργανισμού, καθώς και τις έντονες δυσκολίες υπογραφής της νέας σύμβασης μεταξύ της διοίκησης και των εργαζομένων και τα σχετικά πρόσφατα μέτρα εθελουσίας εξόδου και άρσης της «μονιμότητας» των νέων υπαλλήλων. Οι εξελίξεις στον Οργανισμό είναι ιδιαίτερα σημαντικές δεδομένου ότι ο ΟΤΕ αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις της χώρας παρέχοντας σημαντικού χαρακτήρα υπηρεσίες για την οικονομική ανάπτυξη, την έρευνα και την εθνική άμυνα.

Η πρόσφατη απόφαση να εκχωρηθεί η διοίκηση του Οργανισμού σε ξένο τηλεπικοινωνιακό οργανισμό με την ταυτόχρονη πώληση μέρους του πακέτου των μετοχών του δημοσίου συνιστά την στρατηγική των προθέσεων για το μέλλον του οργανισμού.

Η πρώτη μεγάλη απόπειρα αναδιοργάνωσης της εταιρίας έλαβε χώρα το καλοκαίρι του 1993 όταν η κυβέρνηση επιχείρησε με το νόμο 2167/ 1993 να εκποιήσει σε ιδιώτες το 35% των μετοχών του ΟΤΕ μέσω του χρηματιστηρίου και το 14% σε ξένη εταιρία. Η ξένη εταιρία χαρακτηρίζονταν ως στρατηγικός επενδυτής και θα αναλάμβανε το management. Το γεγονός αυτό προκάλεσε έντονες αντιδράσεις από τα συνδικάτα και από διάφορους πολιτικούς φορείς με αποτέλεσμα να ναυαγήσει το συγκεκριμένο σχέδιο ιδιωτικοποίησης και να επανέλθει το αρχικό καθεστώς ρύθμισης του ιδιοκτησιακού καθεστώτος του Οργανισμού. Το καθεστώς αυτό προέβλεπε τα εξής:

- Ο ΟΤΕ διαθέτει μια μόνο μετοχή, η οποία ανήκει εξ ολοκλήρου στο Ελληνικό Δημόσιο.
- Καταργούνται οι αποφάσεις που προβλέπουν την έκδοση μετοχών και τη διάθεση τους σε τρίτους με στόχο την αύξηση του εταιρικού κεφαλαίου ή την αλλοίωση της μετοχικής σύνθεσης του Οργανισμού.

Το καθεστώς αυτό που διασφάλιζε την μόνιμη και αποκλειστική παρουσία του Ελληνικού Δημοσίου στις τηλεπικοινωνίες θα καταργηθεί μόλις ένα χρόνο αργότερα όταν με το νόμο /1994 καθίσταται δυνατή η ανοικτή διάθεση μετοχών του Οργανισμού σε τρίτους, με το δημόσιο όμως να διατηρεί τον έλεγχο της διοίκησης. Τον Απρίλιο του 1996 με την είσοδο του ΟΤΕ στο χρηματιστήριο, διατέθηκε το 8% των μετοχών. Τον Ιούνιο του 1997 τίθεται προς πώληση ένα ακόμη 12% των μετοχών και λίγους μήνες αργότερα ακολουθεί νέα διαδικασία πώλησης μετοχών της εταιρίας.

---

2 *Traxler o.π.*

Μέχρι το Δεκέμβριο του 2005 οι ιδιώτες και ειδικότερα τα ξένα funds εξασφάλισαν τον έλεγχο του 66% των μετοχών του ΟΤΕ (Στρατούλης, 2005). Μέσα σε μια δεκαετία, δηλαδή, το ελληνικό κράτος απώλεσε την ιδιότητα του μεγαλύτερου μετόχου, παρά το γεγονός ότι εξακολουθεί ακόμη και σήμερα να διατηρεί τον έλεγχο της διοίκησης του Οργανισμού[3]. Το γεγονός αυτό είχε σοβαρές συνέπειες στην απασχόληση, τις εργασιακές σχέσεις και την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών του Οργανισμού προς τους πολίτες της χώρας.

3.1 Απασχόληση

Αναφορικά με την απασχόληση παρατηρείται μια διαχρονική τάση συρρίκνωσης του απασχολούμενου προσωπικού με την απώλεια περίπου 20.000 θέσεων εργασίας. Σημαντικό μερίδιο ευθύνης για αυτήν την απώλεια φέρουν τα προγράμματα εθελούσιας εξόδου που έλαβαν χώρα μέχρι σήμερα και η σταδιακή αποχώρηση μέρους του προσωπικού λόγω θεμελίωσης δικαιωμάτων συνταξιοδότησης, οι θέσεις εργασίας του οποίου δεν αναπληρώθηκαν στο πλαίσιο των αποφάσεων της διοίκησης περί ορθολογικοποίησης του προγραμματισμού των προσλήψεων. Οι αποφάσεις αυτές ελλοχεύουν συν τοις άλλοις σοβαρούς κινδύνους και για την χρηματοοικονομική ικανότητα του Ταμείου Ασφάλισης του Προσωπικού του ΟΤΕ. Είναι ενδεικτικό ότι μεταξύ 1991-1998 δεν πραγματοποιήθηκαν σχεδόν καθόλου προσλήψεις, ενώ μόνο οι εθελούσιες έξοδοι του 1998 και του 2005 είχαν ως αποτέλεσμα την αποχώρηση 1.115 και 4.759 (Ά φάση μόνο) εργαζόμενων αντίστοιχα. Έτσι ενώ το 1981 ο αριθμός του απασχολούμενου προσωπικού ανέρχονταν αντίστοιχα σε 32.500 το 2006 ο αντίστοιχος αριθμός ανέρχεται σε 11.827 άτομα[4].

Στις εξελίξεις αυτές θα πρέπει να επισημανθεί και η διάχυση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης, καθώς σύμφωνα με σχετικές ανακοινώσεις της Πανελλήνιας Ένωσης Τεχνικών ΟΤΕ (ΠΕΤ-ΟΤΕ) στα τέλη του 2003 στον Οργανισμό απασχολούνταν 4.000 εργαζόμενοι με καθεστώς ενοικίασης ή υπεργολαβίας και περίπου 2.000-3.000 με συμβάσεις μερικής και προσωρινής απασχόλησης. Επισημαίνεται ότι ιδιαίτερα στην περίπτωση του ΟΤΕ αρκετές συμβάσεις μερικής απασχόλησης χαρακτηρίζονται ως εξαιρετικά περιθωριακές μορφές εργασίας με την έννοια ότι αφορούν 3ωρη συνήθως ημερήσια εργασία, γεγονός το οποίο συνεπάγεται εξαιρετικά χαμηλές αποδοχές και περιορισμένη δέσμη παροχών και κοινωνικοασφαλιστικής προστασίας.

---

3 Στην πραγματικότητα το ελληνικό δημόσιο εξακολουθεί να είναι ο μεγαλύτερος μέτοχος της εταιρίας (38%), καθώς το ποσοστό που κατέχουν οι έλληνες και ξένοι θεσμικοί επενδύτες είναι κατακερματισμένο σε διάφορα χαρτοφυλάκια.

4 Ο αριθμός αυτός περιλαμβάνει τους 1.237 νέους εργαζόμενους που προορίζεται να προσληφθούν εντός του 2006. Τα στοιχεία αυτά ανακοινώθηκαν από την Διοίκηση του Οργανισμού στα μέσα του Οκτωβρίου, όπου και ολοκληρώθηκε (14/10/2006) το πρόγραμμα εθελουσίας εξόδου του 2005. από τον Οργανισμό ενδέχεται να αποχωρήσουν στο άμεσο μέλλον με το συγκεκριμένο πρόγραμμα 800 περίπου εργαζόμενοι των οποίων η αίτηση δεν έγινε δεκτή με βάση τους τιθέμενους όρους θεμελίωσης συνταξιοδότησης.

3.2 Εργασιακές Σχέσεις

Οι μεταρρυθμίσεις στο ιδιοκτησιακό καθεστώς και στην απασχόληση του Οργανισμού συνοδεύτηκαν από εξίσου σημαντικές παρεμβάσεις στο πεδίο των εργασιακών σχέσεων. Η πρόσφατη (29/08/2006) απόφαση του διοικητικού συμβουλίου του ΟΤΕ να παραχωρήσει μονομερείς αυξήσεις στους εργαζόμενους και ενόσω συνεχίζονταν οι συλλογικές διαπραγματεύσεις για την υπογραφή της νέας επιχειρησιακής σύμβασης αποτελεί ίσως την πιο απτή ένδειξη της επιδείνωσης της ποιότητας των εργασιακών σχέσεων στον Οργανισμό. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι συλλογικές διαπραγματεύσεις έχουν ξεκινήσει εδώ και 8 μήνες περίπου, γεγονός το οποίο αποτελεί πρωτοφανές προηγούμενο στην ιστορία της επιχείρησης.

Βασικό σημείο διαφωνίας ανάμεσα στη διοίκηση και στα συνδικάτα παραμένει το ζήτημα της αλλαγής του Γενικού Κανονισμού Εργασίας. Το κλίμα της συλλογικής διαπραγμάτευσης έχει τραυματιστεί ιδιαίτερα τον τελευταίο χρόνο μετά από την πολιτική απόφαση να βρεθεί στρατηγικός επενδυτής από το εξωτερικό με την προοπτική της οριστικής εκχώρησης του management της εταιρίας σε συνδυασμό και με τις εξελίξεις σχετικά με το περιεχόμενο της συμφωνίας της εθελουσίας εξόδου. Επίσης, οι σχέσεις των συνδικάτων και της διοίκησης επιδεινώθηκαν έντονα από τις επανειλημμένες δημόσιες δηλώσεις του διευθύνοντα συμβούλου της εταιρίας ότι ο ΟΤΕ θα πρέπει να μειώσει το λειτουργικό κόστος και να βελτιώσει τη χρηματοοικονομική του κατάσταση, αφενός μέσω της δραστικής περικοπής του προσωπικού και αφετέρου μέσω της αλλαγής των Γενικών Κανονισμών Προσωπικού (Κρέτσος, 2005).

4. Αντί επιλόγου

Τα διδάγματα που προσφέρει η διεθνής εμπειρία αναφορικά με τις πολιτικές επιχειρησιακής αναδιάρθρωσης στον κλάδο των τηλεπικοινωνιών συνιστούν σημαντικό εργαλείο για την κατανόηση τόσο των εξελίξεων που λαμβάνουν χώρα τα τελευταία χρόνια στον ΟΤΕ όσο και των επερχόμενων αλλαγών στο ιδιοκτησιακό καθεστώς του ομίλου στο άμεσο μέλλον. Άλλωστε οι συντελούμενες αλλαγές πραγματοποιούνται στο πλαίσιο ευρύτερων αλλαγών και κλαδικών αναδιαρθρώσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Από την ανάλυση που προηγήθηκε αποδεικνύεται ότι οι αλλαγές αυτές προκάλεσαν σημαντικές απώλειες στον τομέα της απασχόλησης και συνοδεύτηκαν συχνά από φαινόμενα επιδείνωσης των συνθηκών εργασίας και αλλοίωσης των εργασιακών σχέσεων. Στην περίπτωση των εθνικών τηλεπικοινωνιακών οργανισμών οι επιπτώσεις αυτές ήταν περισσότερο έντονες.

Η περίπτωση του ΟΤΕ δεν διαφεύγει του παραπάνω κανόνα. Τα προγράμματα εθελουσίας εξόδου και επιχειρησιακού ανασχεδιασμού συνέβαλαν στην σταδιακή μείωση του προσωπικού, στην εισαγωγή πολλαπλών στοιχείων ευελιξίας στο πρότυπο οργάνωσης της εργασίας και στην κατάτμηση του προσωπικού σε παλαιούς και νέους εργαζόμενους και σε ορισμένες περιπτώσεις στην υποβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πολίτες της χώρας.

Οι θεσμοί εργατικής συμμετοχής έχουν απαξιωθεί, ο αριθμός των ευέλικτων συμβάσεων απασχόλησης έχει αυξηθεί, ενώ ο συντελούμενος προγραμματισμός του ανθρώπινου δυναμικού έχει οδηγήσει σε σημαντική απώλεια θέσεων εργασίας τα τελευταία χρόνια, με αποτέλεσμα να μην μπορεί πλέον να υποστηριχθεί στο ίδιο βαθμό ο ισχυρισμός ότι ο ΟΤΕ αποτελεί «θύλακα» της σταθερής απασχόλησης στην ελληνική αγορά εργασίας.

Οι εξελίξεις στον ΟΤΕ είναι ιδιαίτερα σημαντικές όχι μόνο για τους εργαζόμενους του Ομίλου, αλλά και για το σύνολο των εργαζόμενων της χώρας. Και αυτό γιατί ο ΟΤΕ, όπως και άλλες δημόσιες επιχειρήσεις και τομείς δραστηριότητας υψηλής σημασίας, όπως οι Τράπεζες και οι Μεταφορές, έχει αφήσει το στίγμα του στο μοντέλο εργασιακών σχέσεων της χώρας. Ως εκ τούτου οι αλλαγές και οι παρεμβάσεις στις εργασιακές σχέσεις και στη διαδικασία της συλλογικής διαπραγμάτευσης στο χώρο του ΟΤΕ μπορούν να χαρακτηριστούν ως πρόκριμα μελλοντικών και αντίστοιχου χαρακτήρα παρεμβάσεων σε ευρύτερους τομείς και κλάδους της χώρας μας.

Βιβλιογραφία

Ξενόγλωσση

- EIRO (2005): Industrial Relations in Public Utilities, Dublin.
- EMCC (2005a): Restructuring of Europe's telecom incumbents, Dublin.
- EMCC (2005b): Trends and drivers of change in the EU telecoms sector: Mapping report, Dublin.
- Eurostat (2005): Telecommunications in Europe, Statistics in focus, 8/2005. Luxemburg.
- IDATE (2004) 'European telecom service markets' December 2004: www.idate.org.
- Schneider (2002) "The institutional transformation of telecommunications between Europeanisation and Globalization" in Jacint J. (ed.) Governing telecommunications and the new information society in Europe, Chelthenham (UK), Edwar Elgar.
- Traxler Franz "The Social Partners and their Representativeness: Telecommunications", unpublished study, European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions.

Ελληνική Βιβλιογραφία

- Κουζής Γ. (2006) «Για το ζήτημα της άρσης της «μονιμότητας» στον ευρύτερο δημόσιο τομέα», ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ, τεύχος 121, Αθήνα: ΙΝΕ/ ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, Οκτώβριος.
- Κρέτσος Λ. (2005) «Οι εργασιακές σχέσεις στις ΔΕΚΟ», EIROnline: http://www.eiro.eurofound.eu.int/2005/02/study/index.html.
- Στρατούλης Δ. (2005) «Οι εργασιακές σχέσεις στη δίνη του νεοφιλελεύθερου τυφώνα», Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Δραστηριότητες ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ

22-24 Νοεμβρίου 2006.
Συμμετοχή του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ (Γ. Ρωμανιάς) σε συνάντηση που πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες για την παρουσίαση και συζήτηση της μελέτης του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας «Διεθνείς εξελίξεις της Εργασίας στην διευρυμένη Ευρώπη».

2-3 Δεκεμβρίου 2006.
Το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ συμμετείχε (Αποστόλης Καψάλης) σε διημερίδα που διοργάνωσε το Κέντρο Έρευνας και Υποστήριξης Θυμάτων Κακοποίησης και Κοινωνικού Αποκλεισμού, στα Ιωάννινα με θέμα: «Παράνομη Μετανάστευση και Διακίνηση Ανθρώπων: Πολλαπλές όψεις μιας κρυμμένης πραγματικότητας». Το θέμα της εισήγησης του εκπροσώπου του ΙΝΕ ήταν «Διαστάσεις της Παράνομης Απασχόλησης των Μεταναστών στην Ελλάδα».

4-6 Δεκεμβρίου 2006.
Συμμετοχή του Επιστημονικού Διευθυντή του ΙΝΕ Σ. Ρομπόλη στην ετήσια συνάντηση του ΟΟΣΑ για τις «Σύγχρονες εξελίξεις της μετανάστευσης στις χώρες του ΟΟΣΑ».

5 Δεκεμβρίου 2006.
Συμμετοχή του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ σε ημερίδα που διοργανώθηκε στον Πειραιά, από την Αναπτυξιακή Σύμπραξη (Ενδυνάμωση των Οικονομικών Μεταναστών και Προσφύγων στην Αγορά Εργασίας) και το Εργατικό κέντρο Πειραιά, με θέμα: «Μετανάστες-Εργασιακά Δικαιώματα και Συνδικάτα».

6-7 Δεκεμβρίου 2006.
Συμμετοχή του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ (Α. Καψάλης, Α. Σταμάτη, Λ. Κρέτσος) στην ετήσια συνάντηση του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου Εργασιακών σχέσεων (EIRO) στο Δουβλίνο.

11 Δεκεμβρίου 2006.
Ο επιστημονικός σύμβουλος του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ Γ. Ρωμανιάς σε συνεργασία με την Αναλογιστική Εταιρεία Brudendial (Μαριός Β., Χατζηβασιλείου Ι.), παρουσίασε στη Λευκωσία αναλογιστική μελέτη για το κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα στη Κύπρο, έπειτα από ανάθεση των Κυπριακών Συνδικαλιστικών Οργανώσεων της Π.Ε.Ο. και της Σ.Ε.Κ με το αντίστοιχο Κυπριακό Υπουργείο.

14 Δεκεμβρίου 2006.
Συμμετοχή του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ σε σεμινάριο συνδικαλιστικής επιμόρφωσης (Άντα Σταμάτη) που διοργάνωσε το Ε.Κ Θήβας με θέμα. «Η εφαρμογή της εργατικής νομοθεσίας στους χώρους εργασίας».

18 Δεκεμβρίου 2006.
Συμμετοχή του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ (Π. Λ. Ρυλμόν) σε πρόγραμμα εκδηλώσεων του ΙΣΤΑΜΕ-Ανδρέας Παπανδρέου, με θέμα «Μετανάστευση: Νέοι συμπολίτες σε μια νέα Ελλάδα». Το Θέμα εισήγησης του εκπροσώπου του ΙΝΕ ήταν Μετανάστευση, Ανάπτυξη και αγορά εργασίας.

16 Δεκεμβρίου 2006.
Συμμετοχή του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, σε ημερίδα (Γ. Ρωμανιάς) που διοργάνωσε το Περιφερειακό ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ Δ. Μακεδονίας, σε συνεργασία με το Σύλλογο δασκάλων Ε.Ο.Δ.Ε.Α.Σ στην Πτολαιμαΐδα με θέμα: «Εξελίξεις και Προοπτικές του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης».

18 Δεκεμβρίου 2006.
Συμμετοχή του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ (Γ. Ρωμανιάς), σε ημερίδα που διοργάνωσε το Νομαρχιακό Παράρτημα της ΑΔΕΔΥ στην Κόρινθο με θέμα: «Εξελίξεις και Προοπτικές του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης».

19 Δεκεμβρίου 2006.
Συμμετοχή του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ σε πρόγραμμα συνδικαλιστικής επιμόρφωσης που διοργάνωσε στην Αθήνα το Κλαδικό Ινστιτούτο Πετρελαίου και Χημικής Βιομηχανίας με θέμα «Επίκαιρα εργασιακά θέματα-Εργατική νομοθεσία, Υγεία-ασφάλεια της εργασίας». Τα θέματα που ανέπτυξαν οι εκπρόσωποι του ΙΝΕ ήταν: Επίκαιρα εργασιακά θέματα-Αλλαγή Νομοθεσίας (Γ. Κουζής) και Εκπαίδευση-Κατάρτιση: γνώση εργαλείο για την ανάπτυξη και βελτίωση του τρόπου εργασίας (Π.Λ. Ρυλμόν).

20 Δεκεμβρίου 2006.
Συμμετοχή του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ (Γ. Ρωμανιάς), σε ημερίδα που διοργάνωσε το Περιφερειακό ΙΝΕ Δυτ. Ελλάδας σε συνεργασία με το Εργατικό Κέντρο Πατρών και θέμα: «Εξελίξεις και Προοπτικές του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης».